

PTUJSKI LIST

Politično gospodarski tednik.

Stane:

Za celo leto K 15.—
za pol leta 7.50
za četrt leta 3.80
za 1 mesec 1.30

Posamezna številka 40 vin.

Uredništvo in upravnništvo je v
Ptuju, Slovenski trg 3 (v starem
rotovžu), pritličje, levo.
Rokopisi se ne vrnejo.

Štev. 17

Ptuj, 27. julija 1919

I. letnik

1000 K

nagrade dobi, kdor prijavi točno sled tatov, ki so opleni v noči od 22. na 23. skladišče trgovca Senčarja pri kolodvoru in pripomore, da se izsledi ter dobi ukradeno blago.

Boljševizem.

V Rusiji vlada še vedno boljševik Ljening — na Ogrskem boljševik Bela Kun. Boljševiki so uvedli komunizem, t. j. odpravili so zasebno lastnino in proglasili celo narodno premoženje za skupno last. Veleposestnike se je razlastilo in zemlja razdelila med kmete in delavce. Seveda ni kmet lastnik dodeljene mu zemlje, sme jo le obdelovati, pridelki pa so skupni in namenjeni za splošno razdelitev. Človek bi mislil, da je z uvedbo teh socialističnih idej nastopilo v obeh boljševiških državah največje blagostanje in splošna zadovoljnost. Mislili bi si, da je med komunisti zginilo vsako sovraštvo, da med njimi ni sebičnosti in da vlada med ljudstvom ljubezen do bližnjega. V resnici je pa ravno nasprotno. Komunisti vidijo svojo prvo nalogo v tem, da si skuša vsak nakopičiti čim največje premoženje. Komunisti pobijajo, in ropajo svojega bližnjega. Povsod — največja korupcija.

Odiranje je v polnem cvetu, draginja nepopisna. Saj stane n. pr. v Budapešti gos 2000 K, kg mesa 150 do 200 K, eno jajce 8 do 10 K.

Zmagoslavni polet Sokola med Srbe.

(Nadaljevanje.)

Vzorna vrsta naša je res vzorna, že sam njen prihod te elektrizira. Stane nastopi s krasno vajo, v kateri se združuje sila z gibčnostjo. Veletoč je tem junakom, ki so se komaj odpočili od vojnih naporov, najlažja in najnavadnejša vaja. Vse se jim čudi in pohvala za pohvalo jim doni od trideset tisoč gledalcev.

Bratje Hrvati in Srbi so se odlikovali na visoki bradlji. Sredi telovadišča postavijo novo malo nizko bradljo. Bratje telovadci odhajajo, nastopijo pa sestre telovadkinje iz Zagreba na bradlji.

Poslednja točka in najlepša je bil nastop vrste najboljših telovadcev vseh slovenskih žup, pod vodstvom brata Stane Vidmarja. Na petih bradljah se telovadi. Pet bratov izstopi na povelje, istočasno skoči vseh pet na bradljo in potem istočasno izvaja vajo, istočasno odskoči in vstopi v vrsto. Pet kras-

V obeh državah vlada popolna anarhija. To je napotilo zvezne sile, da so pričele razmišljati o oboroženi intervenciji v boljševiški Rusiji in Ogrski.

Eno je jasno: Dokler ne nastopi red v Rusiji in na Ogrskem, tako dolgo ne pride do mira v sosednjih državah. Posebno obstoji nevarnost za našo državo, da jo vedno zopet ogroža boljševizem, katerega bi sovražniki ujedinjenja Srbov, Hrvatov in Slovencev tako radi zanesli tudi med naše ljudi.

Nasprotnega mnenja je pa jugoslovanska socialna demokracija. Kakor znano, je sklenila demonstracijski štrajk za 20. in 21. juli, da protestira zoper oboroženo intervencijo zveznih sil v Rusiji in Ogrski. Nastopila je torej odločno za ruske in ogrske boljševike! Stavka dne 20. in 21. julija t. l. se je sicer ponesrečila. Delo ni počivalo, vozili so celo vlaki in tako je naše ljudstvo najbolje pokazalo, da nikakor ne mara boljševiških razmer v našem kraljestvu. Vlada v Beogradu je odločno obsodila gibanje naših socialistov v prid ruskih in ogrskih boljševikov, prepovedala je shode in obhode. Deželna vlada v Ljubljani ni bila tako odločna. Pokazale so se pa tudi takoj posledice. Med ljudstvom je itak ukoreninjena nekaka splošna nezadovoljnost. Državi nevarni elementi bi kaj lahko, to nezadovoljnost na zloben način uporabili v razširjanje boljševiškega gibanja. Ker deželna vlada ni nastopila z vso odločnostjo proti stavki, je takoj zrastel greben raznim boljševikom in le tako je razlagati obžalovanjavredne pojave, ki so se pokazale po 21. juliju v Mariboru in drugod.

Storiti moramo vse, da udušimo v kali vsak pojav boljševizma. Tu mora storiti v prvi vrsti vlada svojo dolžnost. Zatrli pa ne bo boljševiškega navdajenja samo s silo, temveč treba je odstraniti vzroke nezadovoljnosti. Treba je izpolniti reforme, katere so nujno potrebne in jih ljudstvo opravično pričakuje. Treba je, pravične izvesti agrarno reformo. Treba je stopiti od-

nih vaj so izvedli z največjo točnostjo in gotovostjo.

Konec tvorita dve krasni skupini stoj in razokv v vseh petih bradljah. Posebno poslednja je elektrizirala vse, ker je stalo na vsaki bradlji dve minuti dolgo pet bratov v stoji na rokah, torej je bilo 25 bratov naenkrat v stoji na rokah.

Omeniti še moram, da je prisostovalo vse službe prosto vojaštvo s svojimi poveljniki javni telovadbi, torej se vidi, da vojaško ministrstvo zna ceniti naše sokolsko delo.

Prehitro je zopet minulo, Odhajali smo s tremi godbami v dolgem sprevodu, za nami vojaštvo v mesto. povsod še prjrsčneje pozdravljeni, kakor dozdej.

Zvečer so bili koncerti in predstava v gledališču bratom sokolom na čast. Bratje zveznih odborov pa so se posvetovali do 3. ure v jutro in določali program za seje različnih odsekov, ki so celi dan 20. junija zborovali in pretehtavali, kaj naj Sokol vse vkrene in kakor naj deluje za blagor in čast svoje prekrasne, toliko pretrpele domovine. Celi dan smo delali, do 21. ure zvečer.

ločno na prste vsem navijalcem cen, vstvariti ljudstvu boljše življenske pogoje, odpraviti draginjo vsaj življenskim potrebščinam? In kaj je s konfiskacijo vojnih dobičkov. Ali bi ta ne nesla naši državi več za preskrbo invalidov in za zboljšanje gmotnega položaja našega delavstva, kakor prostovoljni doneski!

Pri nas še nimamo boljševizma — hvala bogu, toda imeli ga bomo v kratkem, če ne izvršimo kmalu prepotrebnih socialnih reform.

Krajna imena in naši uradi.

F. Vajda

Nedavno mi je prišel pred oči novi krčevinski občinski pečat z napisom „Karčovina.“ Vprašal sem nekega prisednika gerentskega sosveta, zakaj je gerent dal napraviti to spakedranko. Dobil sem odgovor, da je okrajno glavarstvo naročilo nove pečate za občine. Ime občine je jasno. Ljudstvo govori „Krčovina“, slovniško pravilno je „Krčevina“, toda v naših krajih govorijo za mehkiimi soglasniki o namesto e, pravijo „konjov“ namesto „konjev“. Nemcem je polglasni r neznan, napravili so ime „Karčovina“ in prej pisali po nemško „Kartschowina“. Upali smo, da bodo slovenski uradi odpravili takšne spakedranke, a smo se varali v tem upanju.

Ako uradnik sam ne ve, kako je pravilno, naj vpraša strokovnjake. Imamo v Ptujju gimnazijo, v Mariboru zgodovinsko društvo, v Ljubljani Slovensko Matico, našli bomo torej ljudi, ki bodo določili pravilno obliko krajevnih imen. Zdaj se sestavlja novi občinski kataster, ta naj določi enkrat za vselej pravilna imena. Predstojnik zemljemerskega urada je tudi predložil piscu teh vrst seznam občinskih imen ptujskega okrajnega glavarstva. Žalibog nisem strokovnjak in mu nisem mogel povsod dati zadovoljivega pojasnila.

Da se določi pravilna oblika krajevnega imena, treba je temeljitega zgodovinskega in

Drugi dan je bila druga glavna skupna skupščina. Že pred skupščino si opazil neko nenavadno vrvenje med brati Sokoli odposlanci. Prvi glavni predlog je predlagal združenje vseh Sokolskih društev Srbov, Hrvatov in Slovencev v edinstveno zvezo z imenom jugoslovanski Sokol. Predlog je bil sprejet z največjim navdušenjem jednoglasno.

Potem so najstareji bratje vseh odsekov prečitali zaključke teh odsekov in predloge, kateri naj se stavijo vladi glede sokolskega dela, posebno, ker je Sokol v novem sedanjem položaju popolnoma vojaško društvo, v tem smislu namreč, da pripravlja za brambo domovine telesno in duševno močne in odločne može in jednake ženske, ki naj rodijo krepak narod in v slučaju potrebe stojijo zvesto na strani mož pri vseh naporih. Vsi zaključki in predlogi odsekov so bili sprejeti s pohvalo in odobravanjem. Ena najlepših točk, prav za prav nekaj intermezzo, je pa bilo prečitanje neke sestre Hrvatice, kaj si prava sestra Sokolica predstavlja pod imenom sestra Sokolica. Cel ta njen govor izide v Sokolskem glasniku!

Z veliko večino je prodril predlog, da se

jezikovnega znanja ter dobrega pozornega ušesa za ljudsko govorico.

Če se med ljudstvom poizveduje po imenu kraja, se ne sme vprašati naravnost: kako se zove ta kraj? ampak vprašati se mora: kje sem? odkod si? kam greš? Iz odgovora na ta tri vprašanja, si mora izobraženec napraviti pravilno ime. To priporočam zlasti učiteljstvu in duhovništvu. Previdnosti je treba pri črkah s in z, ker so Nemci za oboje pisali s, n. pr. Zabovci. Letos smo dobili dijake iz Zamušan. Del te občine je všolan in cerkveno podrejen k sveti Marjeti, drugi del pa k Sv. Lenartu pri Veliki Nedelji. En dijak je imel v krstnem listu in šolskem izpričevalu „Samušani“, drugi pa „Zamušani“. To je anarhija!

Še hujši je sledeči slučaj: v krstnem listu nekega dijaka od Sv. Marjete stoji kot rojstni kraj „Gorišnica“. Ker sem v bližini doma, vem, da ljudstvo odgovarja na prej omenjena tri vprašanja: v Gorišcih, iz Gorišincev, v Gorišinci, Gorišinci. Jezikoslovec mi je povedal, da je veljavna prva oblika: Gorišenci. Le po neodpustljivi površnosti je mogla priti v krstni list oblika: Gorišnica!

Semkaj spada tudi ime „Spuhlja“, ki se je začelo šopiriti. Ljudje govorijo: v Spühlih, iz Spühel, v Spühle, tako vsaj se spominjam iz mladih let. Torej je pravilna oblika: Spuhlji.

Oblika „Hajdin“ se je odomačila, a gotovo pod nemškim vplivom. Pred 30 leti so ljudje govorili: na Hajdini, iz Hajdine, na Hajdino, torej bi ime bilo: Hajdina. Nemci so slovensko končnico a izpustili, ostala je oblika Hajdin, ki je v slovenščini moškega spola. Ravnotako je nastala nemška oblika „Kartschowina“ pri Mariboru.

Izobraženci, ki so v prvi vrsti poklicani, da varujejo imena pred popačenjem, največ grešijo v tem oziru. Nimajo čuta za naša množinska imena, kakor kažeta primera Gorišenci in Spuhlji. Dvomim tudi o pravilnosti imen Dražence, Cirkovce, mislim, da so ta imena vsa moškega spola na — ci

Nadalje bo treba določiti načelno stališče, ali naj obvelja ljudska oblika Krčovina, Gajovci, Oslušovci ali slovniška Krčevina, Gajevci, Osluševci. Drugo vprašanje je, ali se naj piše po zgodovinskem razvoju ali po slovniško veljavnem pravopisu. N. pr. ime moje rojstne vasi Stojnci je pokojni zgodovinar Slekovec razlagal iz imena Stojan, Stojanci. Verjetno je, da je pri bajuvarskih Nemcih iz Stojandorfa („Stoan“) nastalo nemški Steindorf. Ali se naj vsled tega piše Stojnci ali pravopisno Stonci (kakor konj).

Če so nemški uradniki pačili naša slovenska imena, ne smejo tega delati naši slovenski izobraženci. Nevarnost za to je tem večja, ker zdaj prihaja vedno več Slovencev iz drugih pokrajin, ki ne poznajo našega na-

voli zvezni vrhovni odbor za dobo pet let. Jednoglasično je bil sprejet predlog, da naj bo sedež glavnih činiteljev odbora in s tem odbora samega za dobo pet let v Ljubljani.

Bratje Hrvatje so predlagali, naj se dosedanji Sokolski glasnik premeni v „Jugoslovanski sokolski glasnik.“ Kot glavni nasproti govornik je pobijal predlog general Štefanovič in rekel med drugim, da je iz cele Srbije onkraj Save navzoč en sam odposlanec, ker Sokoli stare kraljevine Srbije čuvajo še mejo proti Madžarom in Nemcem, torej naj pazijo vsi zborovalci, da ne žalijo srbskega narodnega čuta. Ako bi se imenoval skupni sokolski list, vestnik jugoslovanskega Sokola, potem bi mogli priobčevati tudi izdajice Bolgari svoja sokolska poročila v njem. Srbi pa še ne smatrajo Bolgarov za sebi enakim, zato naj se list imenuje samo Sokolski vestnik Srbóv, Hrvatov in Slovencev in izhaja naj v Zagrebu.

Glavni odbor zveze Sokola Srbóv, Hrvatov in Slovencev je bil voljen jednoglasično po od vseh treh dosedanjih zvezah predlagani listi. Slovence je doletela velika čast, da imajo v tem odboru, to je v skupnem

rečja. Ljudstvo pri nas ima sicer mnogo nemških izrazov za razne predmete, jezikovni črt pa je še dobro ohranjen, gotovo boljše nego v Ljubljani in drugod, kjer požirajo končnice. Ta črt naj se ne kvari z uradnimi spakami!

Dve važni zadevi mesta Ptuj!

V današnjem času, ko se vse nekako hitreje suče, se je v zadnjih dneh raznesla skoro neverjetna vest po našem mestu, da so se po inšpekciji neke višje vojaške osebe odločili vojaški krogi, da preselijo naš ptujski pijonirski in saperski kader v Osjek v Slavonijo in neko majhno mesto v Srbijo ob Donavi.

Ob enem pa se vedno bolj potrjuje vest, da misli uprava južne železnice preseliti tudi reparaturno delavnico, ki je na tukašnjem kolodvoru, v Maribor. Ta novica je vse osupnila, ker je vendar ta delavnica za naše mesto velevažna industrijska postojanka; vse, kar misli na gospodarski in finančni precvit Ptuj, ne more odobravati preseljevanja podjetja, kakor je ta delavnica, v kateri dela vsaj 50 rodbinskih očetov, ki imajo v Ptuj in njega okolici svoje domove, ki so jih postavili z velikim trudom. Vsi ti rodbinski očetje, bi naj potem ali prodali svoje hiše tukaj in se preselili v Maribor, ali pa zapustili predčasno svojo službo, na katero so navezani in za par kronc mesečno šli v pokoj, samo da bi jim ne bilo treba zapustiti svoje hišice, ki so si jo zgradili z tolikimi žrtvami! Vsak namreč dobro ve, da danes in za mnogo let sploh ni misliti na ustanovitev ozir. zidanje novega doma kje drugje.

Kaka škoda pa bi nastala za vse ptujske obrtnike in trgovce, ve zopet presoditi samo oni, ki preračunajo, koliko manjka v takem kraju, ako se izseli 500 ljudi, ki so zaposleni v industrijo, kjer vendar vsak dan nekaj zaslužijo in kupujejo svojo življensko potreščino.

Koliko časa se je ptujsko mesto potegovalo, da se je zopet obnovila ta delavnica na južnem kolodvoru pred 20 leti, ker je v letu okoli 1870 bila že enkrat opuščena. Seveda velekapital, kakor je južna železnica, misli le na to, kako bi kje kako krono prištedila, da pa delavci v velikem mestu kakor je Maribor, veliko težje izhajajo, to nje ne briga. Pa tudi iz krogov ptujskih trgovcev, obrtnikov in meščanov prihaja danes glasen klic na mestni svet v Ptuj, da tajoj stori vse korake, da se nam ta postojanka industrije, ki jo do sedaj imamo, v Ptuj ohrani in nikakor ne skrči, ampak prej še razširi.

Gotovo je, da more vršiti dandanes delavec le tam z uspehom svojo delo, kjer je primerno in dovolj prehranjen. To je v srednjem mestu, kakor je naš Ptuj, za te v tukašnji delavnici zaposlene ljudi veliko lažje,

sokolskem odboru vseh Srbóv, Hrvatov in Slovencev štiri glavne činitelje in to: Starosta je brat dr. Oražen, načelnik brat Stane Vidmar, blagajnik brat Kajzelj in tajnik brat dr. Fuchs. Dragi čitatelj teh vrstic, posebno če si že Sokol, pomisli, koliko čast je to za naš narod, koliko zaupanje nam je s tem izrečeno, a zavedaj se tudi, da smo vsi slovenski Sokoli prevzeli težko, zelo težko a častno nalogo, da vodimo našega jugoslovanskega feniksa, našega prerajenega Sokola k svetlemu solncu, da posokolimo celi narod, in ga pripeljemo k zavesti, da je samo oni vreden svobodnega državljanstva, ki si je v to svrhu odgojil um in telo.

Po izvolitvi govorili in prisegali so vsi novoizvoljeni, da hočejo posvetiti vse svoje sile, duševne in telesne, samo sokolskemu delu in s tem naši prekrasni troedini kraljevini.

Stane Vidmar je pokazal s svojim govorom, da ni samo najboljši telovadec, ampak da je tudi najboljši pojmovalec sokolskih načel in sokolskega poslanstva. Med drugim je prosil vse brate, naj bodo čisti in naj ljubijo svoje sobrate z iskreno sokolsko bratsko ljubeznijo, da more brat bratu v istini odkrito-

ko v Mariboru, kjer je itak velika delavnica južne železnice, ki zaposluje do 4000 delavcev z rodbinami in zraven teh še živi 36.000 civilnega prebivalstva v tem mestu.

Isto velja za naš pijonirski in saperski kader. Ta dva vojaška oddelka, posebno pijonirski, je bil zadnjih 50 let nekako zraščeni s Ptujem, in sedaj se nam hoče to vzeti, kar je tako potrebno, že radi velih nevarnosti pri prepogosto se ponavljajočih povodnih naše Drave.

Ves material bi se seve razvozil na vse vetrove in ostale vojaške naprave, ki so služile dolgo let za vaje pijonirjem in sapersjem, pa naj bi počasi razpadle.

Seve, ako se ne zdi škoda višjim vojaškim krogom in ne premislijo, da vendar ne gre, da bi se pustilo tu kratkomalo razpasti toliko vrednosti, na drugih krajih pa postavljati z milijoni davkoplačevalcev nove naprave, potem moramo ugovarjati tudi kot davkoplačevalci in kot lokalni domoljubi.

Kaj pa bode, ako pride danes ali jutri do velike povodni, kakoršnih je bilo najmanj 10 do 12 v zadnjih 50. letih, kakor nam kažejo letnice ob stebrih pri železniškem mostu! Takrat se bo pa vse čudilo, da je bila država tako neprevidna s tem premeščanjem in pa, da se mesto ni pobrigalo ob pravem času.

Da se nam ne pripeti ta dvojna škoda, ki bi bila za mesto Ptuj naravnost nenadomestljiva, pozivljamo mestni svet, da stori vse korake in z vso odločnostjo, dokler je še čas, ker star pregovor „po smrti je kesanje prepozno“, nas uči, da se da odvrniti marsikaka škoda še o pravem času, ako se ne vstraši truda.

F. Č.

Mlajši trgovci in obrtniki — Slovenci na deželo!

Grešne nemčurske duše delajo pokoro. To se vidi v mestih kakor se tudi opazuje na deželi. Laskajo se sedaj slovenskemu ljudstvu, hlinijo najboljši patriote ter pravijo, da so tudi poprej takšni bili. Pa kdo jim bo verjel, da so se res spokorili, spoznali svojo zmoto in se spremenile iz Savla v Pavla. Nekateri so se res poboljšali in skušajo popraviti grehe prejšnjih dni. Mnogim pa se na obrazu vidi, da se samo hlinijo in obračajo plašč po vetru. V srcu pa so ostali to, kar so bili poprej, neznačajni in nezanesljivi — še vedno narodni odpadniki. Ljudstvo jih dobro pozna, se jih sramuje in jih zaničuje.

To so razni gostilničarji, trgovci in drugi obrtniki. Ti sedaj žanjejo, kar so prej sejali, ko so uživali ugodnosti pod nemško vlado.

Prav je, da jih je slovenska oblast prisilila k temu, da so razobesili slovenske napise. Toda vsi niso izpolnili ukaza. Napra-

srčno zreti v oči. Ves Vidmarjev govor se je poslušalo z največjo pazljivostjo in ne pomehiti hoteče odobravanje je dokazalo, da vsi bratje razumejo našega Staneta.

Skupščina je bila zaključena in oznanila se nam je vesela vest, da odplovemo drugo jutro ob 7. uri po Donavi v Beli grad.

Odločena je bila takoj ura počitka, to se pravi, določene so bile sokolske patrulje, ki so dobile nalogo, ob 23. uri pregledati vse javne prostore in slučajno še bedede brate opomniti na potrebo počitka.

Pa kako bi sploh človek prišel ta poslednji večer v gostilno ali kavarno, saj je bil vendar poslednji večer pri dragem srbskem gostitelju. Ej ljudje božji, nimate pojma, kako smo se poslavljali celi večer, da celo plakala so mehka bratska srbska srca in tudi mi Slovenci smo rojeni za ljubezen in nežna čutila, tudi nam so se rosile oči. Povabljali smo brate Srbe v našo ožjo domovino, da spoznajo nje krasoto, da vidijo, da je mnogo mnogo tisoč Srbe ljubečih našincev ostalo doma.

(Nadaljevanje sledi.)